

May 2019

Exam.Code:1126

Sub. Code: 8358

1059

M. Ed. (General)-4th Semester

Paper-V, VI & VII (E05-INE-IV): Education for Differently Able-IV

(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 70

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. LX (Unit-V) which is compulsory and selecting one question each from Unit I-IV.

***

UNIT-I

- I. Discuss in detail, RCI Act and RTE Act, 2009. (14)
- II. What is the difference between Special Education and Inclusive Education? Highlight the advantages of Inclusive Education for society. (14)

UNIT-II

- III. Highlight the main recommendations of NCF-2005 regarding teacher preparation and transaction modes. (14)
- IV. Write short notes on any two of the following: -
- (a) Guidelines for adaptations for teaching Science and Maths
- (b) Guidelines for adaptations for teaching Social Science and Language
- (c) Guidelines for adaptations for teaching Yoga and Drama (7+7)

UNIT-III

- V. Who are the children with visual impairments? What are their characteristics? What type of educational programme do you suggest for them? Explain with examples. (14)
- VI. Write short notes on any two of the following: -
- (a) Gifted children: concept and characteristics
- (b) Importance of early detection of children with diverse needs
- (c) Children with Autism (7+7)

UNIT-IV

- VII. Explain the need of curricular adaptations for children with diverse needs. (14)
- VIII. What type of human and physical resources are required for education of children with special needs? Explain with examples. (14)

UNIT-V

- IX. Answer the following briefly: -
- (a) Integrated education
- (b) National Policy for the Disabled (2006)
- (c) Learning Disabilities
- (d) Multigrade teaching (4×3½)

(2)

ਸੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 9 (ਭਾਗ-5) ਜੋ ਕਿ ਅਨਿਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਮੇਂ ਸੇ
ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਵਧਾਨ ਕਰਤੇ ਹੂਏ, ਸਮੀ ਮੇਂ ਸੇ ਖੁਲ ਪਾਓ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

* * *

ਭਾਗ-1

1. ਆਰ.ਸੀ.ਆਈ.ਓ. ਅਤੇ ਆਰ.ਟੀ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਧਿਨਿਯਮ 2009 ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀਐ।
2. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੇਂ ਕਯਾ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਸਮਾਜ ਕੋਂ ਲਿਏ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੇ ਲਾਭਾਂ ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਡਾਲਿਏ।

ਭਾਗ-2

3. ਅਧਿਆਪਕ ਨੈਸ਼ਨਲ ਆਰ ਸਕੂਲਿੰਗ ਸਿੱਖਿਆ ਕੇ ਸਮਵਧ ਮੇਂ ਏਕ ਸੀ ਏਕ 2004 ਕੀ ਪ੍ਰਬੁਧ ਸਿਧਾਂਤਿਓਂ ਪਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਡਾਲਿਏ।
4. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਸੇ ਚੋ ਪਰ ਸਹਿਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖਿਏ -
(ਕ) ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਪੜ੍ਹਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ, ਰੁਝਾਨਕਾਰਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।
(ਖ) ਸਾਮਾਜਿਕ ਅਧਿਯਾਨ ਅਤੇ ਆਧਿਕ ਪੜ੍ਹਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ, ਰੁਝਾਨਕਾਰਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।
(ਗ) ਯੋਗ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੇ ਲਿਏ, ਰੁਝਾਨਕਾਰਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।

ਭਾਗ-3

5. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਬੰਨ੍ਹਤਾ ਮੇਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬੱਚੇ ਕੀਨ ਹੈ? ਠਨਕੇ ਲਛਣ ਕਯਾ ਹੈ? ਠਨਕੇ ਲਿਏ ਆਪ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਕਾਰਯੋਗਮੋਂ ਕਾ ਸੁਝਾਓ ਦੇਤੇ ਹੈ? ਠਨਕੇ ਲਿਏ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।
6. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਸੇ ਚੋ ਪਰ ਸਹਿਯੋਗ ਟਿੱਪਣੀ ਲਿਖਿਏ -
(ਕ) ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਯਾਨ ਅਤੇ ਆਧਿਕ ਪੜ੍ਹਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ, ਰੁਝਾਨਕਾਰਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।
(ਖ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੇ ਲਿਏ, ਰੁਝਾਨਕਾਰਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।
(ਗ) ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਯਾਨ ਅਤੇ ਆਧਿਕ ਪੜ੍ਹਾਨੇ ਕੇ ਲਿਏ, ਰੁਝਾਨਕਾਰਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।

ਭਾਗ-4

7. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਯਾਨ ਕੇ ਲਿਏ, ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਕਾ ਵਧਾਨ ਕੀਤੀਐ।
8. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਯਾਨ ਕੇ ਲਿਏ, ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਕੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਕੀਨ ਹੈ? ਠਨਕੇ ਲਿਏ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੀ ਵਧਾਨ ਕੀਤੀਐ।

ਭਾਗ-5

9. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਕਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ -
(ਕ) ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ।
(ਖ) ਵਿਗਿਆਨ ਕੇ ਲਿਏ, ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ (2009)।
(ਗ) ਅਧਿਯਾਨ ਅਧਿਯਾਨ।
(ਘ) ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ।

* * *

(3)

ਸੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 9 (ਭਾਗ-5) ਜੋ ਕਿ ਅਨਿਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਗ (1-4) ਮੇਂ ਸੇ
ਏਕ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਵੇ ਹੋਵੇ, ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰੋ।

* * *

ਭਾਗ-1

1. ਆਰ.ਸੀ.ਆਈ.ਓ. ਅਤੇ ਆਰ.ਟੀ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਧਿਨਿਯਮ 2009 ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀਐ।
2. ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੈ? ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਓ।

ਭਾਗ-2

3. ਅਧਿਆਪਕ ਤਿਆਰੀ ਅਤੇ ਸਮਵਿਵਹਾਰ ਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਏਨ.ਸੀ.ਐੱਸ. 2005 ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤਿਓਂ ਤੇ ਚਾਨਣ ਪਾਓ।
4. ਠਨਕੇ ਲਿਏ ਵਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਚੋ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ -
(ੳ) ਵਿਗਿਆਨ ਅਤੇ ਗਣਿਤ ਪੜ੍ਹਾਨੇ ਲਈ, ਰੁਝਾਨਕਾਰਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।
(ਅ) ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਯਾਨ ਅਤੇ ਆਧਿਕ ਪੜ੍ਹਾਨੇ ਲਈ, ਰੁਝਾਨਕਾਰਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।
(ੲ) ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਪੜ੍ਹਾਨੇ ਲਈ, ਰੁਝਾਨਕਾਰਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।

ਭਾਗ-3

5. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਯਾਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬੱਚੇ ਕੀਨ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਕੀ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕੀਨ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਪਾਓ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
6. ਠਨਕੇ ਲਿਏ ਵਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਚੋ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ -
(ੳ) ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਬੱਚੇ - ਅਧਿਯਾਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਯਾਨ।
(ਅ) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਯਾਨ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਪਾਓ।
(ੲ) ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਨਾਟਕ ਪੜ੍ਹਾਨੇ ਲਈ, ਰੁਝਾਨਕਾਰਾ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼।

ਭਾਗ-4

7. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਯਾਨ ਕੇ ਲਿਏ, ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਕੀ ਵਧਾਨ ਕੀਤੀਐ।
8. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਯਾਨ ਕੇ ਲਿਏ, ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀ ਆਵਸ਼ਯਕਤਾ ਕੀਨ ਹੈ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-5

9. ਠਨਕੇ ਲਿਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ -
(ੳ) ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ।
(ਅ) ਵਿਗਿਆਨ ਕੇ ਲਿਏ, ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ (2006)।
(ੲ) ਅਧਿਯਾਨ ਅਧਿਯਾਨ।
(ੳ) ਸਮਾਜਿਕ ਸਿੱਖਿਆ।

* * *